

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

11 (Pon.) Witt.
Lv.

Brefvet från Fredrika Bremer.

Skizz

af

H. W.

**UNIVERSITETS
BIBLIOTEKET
LUND.**

Strömstad, L. A. Larssons Boktryckeri, 1887.

Brevet från Fredrika Bremer.

Stads

II. 77.

UNIVERSITETS
BIBLIOTEK
LUND

Utgivet af H. Åberg i Lund, 1857.

på ga
stan
så de
skulle
dott
Brem
lefua
kära
den
öfren
bäst
tills
stad
fra
blö
och
lög
åld
Fr
ka
ett
F

Käraste lilla Karin!

Du blef väl litet förtretad och en smula stött på gamla tante som svarade dig litet kort och nästan snäsigt, då du aftonen före din afresa, bad så där innerligt som du kan bedja — att jag skulle säga dig huru jag, som i hela min lifstid bott i Summerbo, kommit i beröring med Fredrika Bremer och huru hon kunnat invärka på mina lefnadsöden? Att jag kunde så svara mitt hjertas kära barn kom sig deraf, att aftonens samtal om den kära Fredrika hade upprört mig, och då öfverste P. plötsligt sade: fröken W—krona kan bäst beskrifva Fredrika Bremer som ständigt var tillsammans med henne den där sommaren i Strömstad, trädde med ens en mängd ungdomsminnen fram, och oaktadt så många vintrar snöat deröfver blödde gamla sår. Nu är allt det där bra igen, och jag fann mig vid närmare besinnande nästan löjlig som så envist satt och teg, och till straff ålade jag mig att göra dig — en medlem af Fredrika Bremerförbundet — nogga reda för bekantskapen, och hvad mer är — låta dig få läsa ett hittills otryckt arbete, som vår oförgätliga Fredrika gaf mig just den där sommaren.

1839 då 22 år — hade jag, fader och moderlös, flyttat till gamla moster Lovisa som helt säkert aldrig varit ung, aldrig älskat någon — ej en gång en katt, och som icke kunde förlåta mig att jag låfvat min tro åt den »högmodige galningen» Erik T. Tante var full af gikt och skulle bada bort den, och fastän vägen från Wernamo till Strömstad är lång blef det dock dit vi reste.

Vi bodde i presthuset vid »Kalfhagen» — så benämndes då en ung plantering på det stora torget, och tante var förtjust åt att där kunna få tillfälle att mönstra societeten med hvilken hon dock ej ämnade umgås, men ännu nöjdare blef tante då hon skulle inskrifva våra namn i badjournalen och där fann antecknade före oss hennes pensionskamrats döttrar »flickorna L.» då Enkegrefvinnorna S—hjelm och B. Nämnade damers bostad efterfrågades och vi gingo på visit, och hos dem kära Karin vistades Fredrika Bremer.

Huru lycklig kände jag mig ej som sedan rätt ofta fick vara med henne, blef som en like behandlad af denna goda ädla kvinna, uppmanades af henne att uttrycka mitt omdöme öfver hvad detta varma hjerta tänkt och diktat, och genom hennes åtgörande och den välvilja hon visade mig kom sjelfva tante på den tanken att Anna ändå kunde blifva »den menniska».

En morgon helt tidigt kom Fredrika och föreslog mig att vi tillsammans skulle vandra till den

gamla ättehögen »Grönhögen» kallad, som ligger helt nära Blomsholms egendom, mer än en half mil från Strömstad. Tante var missbeläten, men lät slutligen öfvertala sig eftersom hon den dagen hade ett extra tidsfördrif, det att beskåda badsocieteten som skulle hafva »kärrparti» till Ögården och skulle samlas på torget. Vi vandrade af Fredrika bar som vanligt på armen sin »valleri» väl fylld med pepparkakor, af hvilka hon utdelade till alla barn hon mötte och språkade med, och jag hade en väska med färska semlor som jemte mjölk köpt vid Blomsholm blef vår middag. Dagen var förtjusande, och just så — fri från alla konventionella pligter och ute i naturen och bland gamla historiska minnesmärken borde alla sett och hört Fredrika Bremer. Med sina goda kunskaper, sitt varma hjerta och sin klara uppfattning af allt, var det i hög grad angenämt och lärorikt att vara tillsammans med henne. Vi besågo de stora jättegrytorna, vandrade rundt omkring — icke blott den stora »Grönhögen» utan äfven de tio små ättehögar som omgifva den, och Fredrikas fantasi gjorde långa förtjusande utflygter. Slutligen gingo vi hem.

Plötsligt afbröt Fredrika sig midt uti en berättelse, såg mig stadigt in i ögonen och sade: jag känner till hela din lilla hjertehistoria. »Moster Lovisa» har uppdragit åt mig att söka öfvertala dig att bryta din förbindelse med Ingeniör T., men

först ville jag gerna höra dig berätta något om honom och om eder båda.

Vi satte oss vid väggkanten. Jag omtalade huru jag icke kunde minnas den dag då icke Erik varit mig kär, huru han fullkomligt utan tillgångar sjelf brutit sin väg, huru han stridt och kämpat med fattigdomen, men aldrig varit modlös, huru han nu slutligen af sin gudmoder fått ett testamente på 4000 rdr och ämnade sig till Amerika där han hoppades att med arbete och ihärdighet kunna förvärfva oss båda ett hem. Skulle resa den kommande veckan, hade önskat att dessförinnan få se mig, men att moster förbjudit honom att komma. Fredrika satt länge och teg och ritade i sanden med sin parasoll då vi plötsligt blefvo störde af ett åkdon som närmade sig och hvem tror du åkte deri om inte just Erik. Förvåningen och glädjen var stor! Sedan presentationen försiggått skickades den skramlande Bohusläns-kärran in till stadens gästgifvaregård, och vi tre följdes åt. Samtalet rörde sig naturligtvis kring allmänna ämnen, men Fredrika såg ständigt skarpt och forskande på Erik. Efter en stund sade hon »jag skall marschera i tåten och ni två kan gå bakom och språkas vid».

Emellertid hade stora åskmoln samlat sig och just som vi kommo till staden bröt ovädret löst hvarföre vi på Fredrikas anmodan skyndade upp i hennes rum.

Sedan regnet upphört och jag ansåg mig tvungen att gå hem uppsteg Fredrika, neg ganska djupt och sade: »ursäkta moster Louisa men edra ärenden går jag ej nu». Vände sig derefter till oss: sade att hon väl såg att jag valt en stolt och kanske hård make — men du Anna är mjuk och kärleken — den sanna rätta kärleken — affilar lätt kantigheter. Sedan lofvade hon oss att den kommande förmiddagen få hos henne taga afsked af hvarandra, och gaf då Erik ett bref till vår store landsman John Ericson, som redan då var känd i Amerika och mycket bidrog det brefvet att allt gick så väl för honom, som jag lofvat min tro.

Några år före sin död hade Bernhard Crusell för sin helsa besökt Strömstad och då till förmån för fattiga badgäster bildat en fond hvilken allt sedan tillökats på så sätt att lyckligare lottade arrangerat — än en bal, än ett societetsspektakel, än en bazar. Detta år skulle gifvas bal, men före dansens början en prolog hvilken Fredrika Bremer åtagit sig att skriva, och den gamla nygifta grefvinnan L. ville nödvändigt utföra den ena rolen och hade sjelf till den deri förekommande sången satt musik — lika tjusande som de toner hvilka kommo Tegnér att i sitt poem kalla henne »En näktergal från Arnos dal». Kort före festen blefvo de som skulle uppträda i prologen oense och ville ej spela emot hvarandra, och Fredrika föreslog att jag skulle taga fruntimrets rol. Ne-

kande och böner hjälpte inte ty moster Louisa befallde mig att spela, och då fick jag att öfverläsa just det konsept till prologen som Fredrikas kusin öfverstelöjtnant E. skref efter hennes diktamen och som nu följer här.

Konstnärns förtviflan.

PERSONER:

Edvard, kompositör.

Aline hans hustru.

Edvard (bakom scenen). Ha, bravo! Charmant min vän! mycket mycket roligt! Som sagt Rudolf vi träffas i afton efter aftal. Adjö, adjö! (Inne på scenen). Fördömt! förtviflat! rasande! elende! Ah! Gud ske lof jag är då ensam! Jag får då ge mig luft, och slipper förställning, tröstare, anmärkare, fiender, vänner, hela världen! Det är förbi! Min opera förolyckad! Natten genomvakad med tärningar, champagne och galna bröder har knappt mäktat draga en slöja öfver min olycka och nu vid dagens nyktra ljus står den där och stirrar på mig mörkare än någonsin. Min opera — mitt hjertas, mina bästa varmaste känslors verk — mina natters ljus, mitt lufs förhoppning, mitt barn, min gudinna, min — — min opera förolyckad. Mina skönaste ställen kallt emottagne — melodier, toner som skulle göra stenar till bröd för min Aline och mig — — ingen gripes, ingen smälter för er! O! att jag kunde gråta! Men

nej! Jag skall bli kall och hård som världen. — Rudolf har rätt — lifvet är för kort att nöta bort i fäfang sträfvan och suckan. Han har rätt — det finnes lättare vägar till lyckan. Välan, jag vill försöka dem. Efter konstens Gud nekar mig sin gunst, vänder jag mig till lyckans Gudinna. Hon gynnade mig i natt. I afton vill jag kasta hennes tärningar ånyo. Jag slår upp med en konst som skänker mig hvarken bröd eller heder. Jag rifver sönder min opera och rifver mig med den lös från konstnärens otacksamma kall! Farväl du mitt hjertas barn! Du skall ej lida smälek mer — farväl (ville rifva sönder noterna).

Aline (som inkommit hindrar honom). Hvilken tragedie spelas här? Men Edvard är du alldeles galen? (rycker noterna från honom).

Edvard. Galen? Först nu är jag förnuftig **Aline.** Förr var jag en däre, men nu har jag insett det. Jag duger icke för musiken eller ock världen icke för min musik hvilket kan komma på ett ut. Kort och godt, jag öfverger mitt gamla yrke och tänker försöka ett mera lönande.

Aline (afsides). Ah! Jag vet väl! Den förledaren Rudolf. (Högt). O nej Edvard. Icke kan du öfverge din älskade konst, och det för en öfvergående motgångs skuld! Ty ganska visst — det säger dina bästa vänner — skulle din opera ännu lyckas, om du blott ville arbeta om vissa delar, och ändra några — — —

Edvard. Ändra? Jag hatar det ordet! Jag ändrar ingenting alls. Jag vill icke ändra någonting. Man skulle ändå klaga och anmärka derpå. O Aline! Konstnäreus lif är uslare på jorden än den fattigaste skoflikares. Denne betalar man för sitt arbete och lämnar honom i fred dervid. — Men den som vågat förråda Gudomligheten han bär inom sitt bröst, honom tro sig alla berättigade att öfverfalla, klandra, rätta, mästra. Hans lif är en oändlig kamp med — verlden, sig sjelf med.

Aline. Ju högre mål, ju större kamp — ju större kamp, ju härligare seger.

Edvard. Och när han gjort sitt bästa — när han vakat och kämpat och arbetat, och likväl hans verk ej lyckas — hvad återstår?

Aline. Att göra bättre! Att icke vara så ömtälig för några sår, utan våga sig ånyo i kampen och fullborda segren. O, Edvard! huru skönt, hur ädelt är ej konstnäreus mål, hur värddt att lefva för till sista andedraget! Må han äfven förbli fattig. — Må samtiden ej rätt uppskatta hans förtjenst, — det har vederfarits de ädlaste och största — den gör sig dock väg en gång, och välsignar människolifvet i mångfaldiga riktningar. När människan vill fastna i de jordiska bekymrens mull, då upprullar konstnärn för hennes blickar lifvets idealer, och påminner henne om sitt ursprung och sitt rätta hem! Så står han i verlden ett medlare-ord som försonar himmelen och jorden

och låter evighetens ljusstrålar tränga igenom vår töckniga värld. O, Edvard! hvilket härligt mål att lefva för!!

Edvard. Härligt i sanning Aline! Men du glömmet den svåra törnbeklädda stigen dit.

Aline. Mins du Bernhard Crusell?

Edvard. Hvem mins ej honom som en gång hört honom? Han var god mot mig.

Aline. Nå väl! Han gick fram på denna törnbeströdda väg. Han var fattig en gång som du, hade motgångar som du, men han kämpade med dem och segrade. Så blef han en af sitt fosterlands älsklingar, och spridde lif och hugnad så i de högas som i de lågas boningar. Ty ädelt använde han sin konst, sin Gudagåfva. Hans toner väckte i månget bröst ett slumrande högre lif, de jagade tråkighet — detta gråbleka spöke — ur hem och samkväm; de förskaffade fattiga bröd och förde sjuka och krymplingar till det Bethesda som vår Herre skänkt sina barn i Sverge, hvars vågor väl äro bittra, men hvars kraft är ljuf och helso- rik. Ännu i dag firar man i Strömstad den stund han kom dit och med sina härliga toner kallade barmhertighetens engel att röra vattnet. Så lefde, så verkade Crusell ett skönt föredöme för alla som vandra hans väg.

Edvard. Ja så lefde han! Men nu är äfven han död och snart kanske — glömd.

Aline. Död, glömd? Den sanne konstnären?
Oh nej! Han är — dock detta måste jag säga
dig i sång.

Han är ej död! I sångens värld
han lefver än
Hans själ af Gudomsöga närd
går där igen.

I melodier talar han
ännu i dag
till hvarje djup i menniskan,
till stark och svag.

Han ger de brutna sinnen tröst
ger mod och hopp,
Och Engeln uti menskans bröst
han väcker opp.

Han stämmer glädjens vilda rus
till harmoni
och bildar utaf världens brus
en symfoni.

Han löser själen ur dess tvång
och fri från flärd
Han stiger med hans sköna sång
mot ljusets värld.

Så lefver han för jorden än
i sköna ljud
När ren han höjt i himmelen
sin sång hos Gud.

(Efter någon tystnad). Men Edvard du hör
mig ej! Du skrifver.

Edvard. Just emedan jag hört din sång
och den gripit mig skrifver jag. Jag skrifver

återbud till en god vän som jag från denna stund ej mer vill se. Jag skall genast afsända denna billette och sedan --- börjar jag att arbeta om min opera (springer ut).

Aline. Och jag har lyckligt utfört mitt värf. Tack vare Crusell. (Går).

Samma dag Crusellfesten gafs försonades de båda som först ämnat uppträda och beslöto att sjelfva gifva rolerna, till stor glädje för mig, förtret för Moster Lovisa och till mycken fromma för det lilla stycket och för de åskådande.

Kort härefter återvände vi hem, och Moster träffades ej långt derpå af en slagattack som helt och hållet förlamade hennes bräckliga kropp och gjorde det kalla hjertat bittrare än någonsin. Många varma bref från Fredrika Bremer lärde mig under denna tid att klarare se min väg, tåligare göra min pligt.

Då ett år hade gått skref Erik att han nu i Nya världen hade hemmet i ordning åt mig, och hvad mitt hjerta klappade — hvad det jublade vid tanken på att få lefva med honom — för honom. Men när jag såg min arma, sjuka hjälplösa Moster som ägde ingen med skyldighet att taga vård om sig — mindes att hennes retliga, alltid galluppfyllda sinne aldrig skulle finna vänligt vårdande händer, då stod jag tveksam, och i denna min tvekan vände jag mig till Fredrika och »Brefvet från Fredrika Bremer» kom, och blef afgörande för hela mitt lif. Hon visade mig

så tydligt hvar min plats var, hvarest jag hade att »plocka de försakelsens blommor som skulle blifva min lefnads prydnad och min ålders glädje», och tillade liksom uppmuntrande »Moster Lovisas bräckliga hydda kan ej länge stå emot, och om Erik är dig värd älskar han dig varmare än någonsin, och emottager dig kärleksfullare då du något sednare — men utan ånger inträder i Edert gemensamma hem». Erik såg det ej så!

Länge, länge dröjde det innan jag med resignation kunde bära att han ansåg mig kärlekslös, och svårast af allt — att han trodde att någon utträngt honom från hans plats i mitt hjerta. Han valde snart en annan, men äktenskapet blef ej lyckligt.

I tio långa år låg moster Lovisa på sin plågebädd innan hon såg hvems handen var som slagit henne och meningen med agan. Men lika kall och kärlekslös hon förut varit, lika Kristligt tålig och god blef hon sedan och med vemodsfull saknad sågo vi den bräckliga hyddans fall. Jag sade vi — ty långt förut hade jag emottagit Eriks son som han döende anförtrott mig att uppfostra. Samvetsgrannt ville jag söka fullgöra mitt uppdrag, och hos honom noga inpregla Fredrika Bremers sats att vi aldrig så helt kunna känna lyckan som då vi troget sökt att fullgöra vår pligt på den plats försynen ställt oss.

SLUT.

Crusellska fonden bildades sommaren
1833 den 31 Juli. Grundfonden ut-
gjorde då 223 riksdaler och 4 sk. banko.

1839 den 30 Juni, s. å. som den frej-
dade författarinnan skref förestående, hit-
tills otryckta, prolog, hade fonden ökats
till 1,426 riksdaler, 29 sk. och 1 run-
stycke banco.

I år utgör den kr. 20,650 58 öre.
Från densamma åtnjuter nu icke mindre
än 70 personer understöd.

I sanning en vacker minnesvård stif-
taren rest åt sig.

Strömstad i Augusti 1887.

Graveliska följden bildades sommaren
1833 den 24 Juli. Grundfönden ut-
gjorde då 23 riksdaler och 4 sk. kontro-
1833 den 30 Juni s. o. som den följ-
dande författningen skett förestående, för-
tills obrytliga, protok. hade följande öms-
till 1,436 riksdaler, 29 sk. och 1 run-
stycke banco.

I år utgör den fr. 20,650 28 öre.
En benämning utgjuter en icke mindre
än 70 personer understöd.
I sammanhang en räknet utmättnings stift-
fören rest af sig.

Stämning i August 1887.